

Kunnskapsdepartementet

Postboks 8119 Dep.
N-0032 Oslo

Høringssvar – NOU 2009:18 Rett til læring

Det vises til høringsbrev datert 22.07.2009 "Innstillingen fra utvalget for bedre læring for barn, unge og voksne med særskilte behov". **Dette er høringssvar fra Utdanningsforbundet ved Øverby kompetansesenter.**

Følgende vil bli berørt i denne høringsuttalelsen:

Innretningen på selve høringsdokumentet

Tidlig innsats og forebygging (kap. 13)
Rett til ekstra tilrettelegging (kap. 14)
Tilpassede og fleksible opplæringsløp (kap 15)
PP-tjenesten og Statped tettere på (kap. 16)
Tverrfaglig og tverretattlig samarbeid (kap. 17)
Økt kompetanse på alle nivåer (kap. 18)
Økonomiske og administrative konsekvenser

Innretningen på selve høringsdokumentet

Utvalgets mandat var meget stort og omfattende og høringsdokumentet behandler et stort og komplekst område. Utdanningsforbundet Øverby mener at noe av det som framkommer gir reelt grunnlag for videre drøfting av behov og tiltak. Andre områder som utvalget har ment å belyse er så komplekst og omfattende at utvalgets arbeid ikke er godt nok til å fatte beslutninger om endringer.

Vi mener at utvalget i for liten grad har belyst og beskrevet det som i utgangspunktet var målgruppen; barn, unge og voksne med særskilte behov, det siste er egentlig heller ikke definert.

Barnehage og skole skal være for alle uavhengig av bakgrunn og forutsetninger. Alle barn og unge skal være en del av et inkluderende fellesskap som gir muligheter for læring og utvikling. Nasjonale planer og lovverk forutsetter at barnehage og skole bygger på verdier som likestilling, likeverd, sosial rettferdighet og medvirkning." Utdanningsforbundet Øverby mener at utvalgets forslag for å styrke barn, unge og voksnes rett til spesialpedagogisk kompetanse ikke er godt nok utredet i NOU 18 Rett til læring.

Kapittel 13 Tidlig innsats og forebygging

Utdanningsforbundet Øverby støtter utvalgets syn på betydningen av tidlig innsats og forebyggende arbeid. Det er ikke god opplæring at kvalifisert pedagogisk/spesialpedagogisk hjelp settes inn etter at vansker har utviklet seg, eventuelt lang tid etter at skade har skjedd. Dette gjelder for hele utdanningsløpet.

Utdanningsforbundet Øverby stiller spørsmålstegn ved innføring av Læringsboka. Hvem skal ha ansvar for dette og hvem skal kvalitetssikre innholdet?

Utdanningsforbundet Øverby mener at høringsdokumentet beskriver barnehagen som læringsarena på en positiv måte og gir barnehagen den anerkjennelse den fortjener. Den gir et greit sammendrag av den forskning og de rapporter og meldinger som foreligger innen sektoren. Barnehagen er en av de mest inkluderende samfunnsarenaer vi har, og innehar en viktig rolle som læringsarena og som forebyggende tiltak.

Vi mener at det er en stor utfordring for barnehagene at kommuner har ulik oppfatning og forståelse av regelverk. Flere lovverk fører til forvaltningsmessige og juridiske uklarheter og gråsoner. Dette gjelder først og fremst skillet mellom statstilskudd og spesialpedagogisk hjelp etter opplæringslovens § 5.7. Vi mener det her er behov for en presisering slik at man kan enes om en felles forståelse og derigjennom få klare retningslinjer som kommunen må følge. Det skal ikke være forskjeller i tildeling av ressurser til enkeltbarn etter hvilken kommune man bor i. Utdanningsforbundet Øverby er meget bekymret for hva som skjer når barnehagesektoren i 2011 får rammetilskudd. Begrunnelser som ofte blir brukt er at når det øremerkede tilskuddet er brukt opp, finnes det ikke flere ressurser til spesialpedagogiske tiltak fordi kommunen ikke har midler. Vi er bekymret over hva som da skjer med spesialundervisningen i barnehagene når dette er salderingsposten. Bevilget økonomisk ramme følger ikke naturlig av barnets behov.

Dagens dårlige pedagogtetthet, samt mangelen på utdannede pedagoger, er med på å gi store variasjoner når det gjelder kvalitet lokalt. Dette truer et likeverdig tilbud til alle barn. Dette vanskeliggjør også barnehagens mulighet til å gjenkjenne og utrede barn med store og sammensatte utfordringer

Utvalget foreslår språkkartlegging av alle barn ved 3, 4 og 5 år. Dette vil kreve store ressurser av kommunene som Utdanningsforbundet Øverby tviler på at kommunene vil prioritere. En stor utfordring blir hvordan man på en god måte kan kvalitetssikre språk - kartleggingen i barnehagen. Her har utvalget ikke fremmet noe forslag på hvordan dette kan gjøres. TRAS er et av de mest brukt kartleggingsverktøy, og vi er kjent med at det er mange assistenter som utfører denne type pedagogisk arbeid. Vi er også kjent med at personalet ofte ved bruk av TRAS blir opptatt av hva barnet ikke mestrer og begynner å betrakte barnet utenfra og ikke ser det i kontekst.

Utdanningsforbundet Øverby mener at kartlegging forplikter til å gjøre en innsats hvis/når en gjennom kartleggingen avdekker vansker/problemområder. Adekvate og profesjonelle pedagogiske tiltak må settes inn.

Overføring av skriftlig dokumentasjon fra barnehage til skole er et av statens satsningsområder gjennom meldingen "Fra eldst til yngst". Mange kommuner har kommet langt her og de fleste jobber med dette. Det viktige her blir å enes om hvilken informasjon det er nyttig å overføre fra barnehage til skole. Hva trenger skolen for å kunne ta tak i det enkelte barns kompetanse ved skolestart, og hva slags informasjon mener barnehagen det er viktig at skolen får tilført. Foreldremedvirkning i forhold til overføring av informasjon er en forutsetning, foreldrene skal avgjøre hvilken informasjon de ønsker skolen skal få.

En bestemmelse om PP-tjenesten inn i barnehageloven er vi positive til, og mener det er viktig at PP-tjenesten fortsatt har ansvaret for sakkyndig vurdering. Dette for at det ikke skal bli forskjeller lokalt etter hvor mye ressurser kommunen har eller hvor sterke de foresatte er. Dette er viktig i forhold til likeverdsprinsippet.

Utdanningsforbundet Øverby er også opptatt av viktigheten av at voksne som blir utsatt for sykdom, skade eller ulykke får adekvat hjelp så raskt som mulig etter hendelsen. Disse vil ofte ha behov for tilrettelagt opplæring, mange også for spesialpedagogisk bistand. At disse får tidlig hjelp etter skaden, vil ha stor betydning for rehabiliteringen og deres livskvalitet resten av livet.

En av tre kommuner tilbyr ikke grunnskoleopplæring for voksne. 42% av kommunene har svart riksrevisjonen at de ikke har iverksatt informasjonstiltak om grunnskoleopplæring i perioden 2005-2007.

Utdanningsforbundet Øverby mener at fylkeskommunal og kommunal voksenopplæring må få en sentral rolle i opplæring av voksne med spesielle behov. Mange av de voksne som har rettigheter til opplæring etter §4 i Opplæringsloven har så store og sammensatte behov at det trengs profesjonell pedagogisk/spesialpedagogisk kompetanse for å tilrettelegge opplæringen. Vi mener den offentlige voksenopplæringen med krav til utdanning av det pedagogiske personalet er best kvalifisert for denne oppgaven.

Kapitel 14 Rett til ekstra tilrettelegging i opplæringen - Endring av opplæringsloven

Utvalget foreslår at retten til spesialundervisning i Opplæringsloven § 5-1 erstattes av en rett til ekstra tilrettelegging i opplæringen. Videre sier utvalget at denne tilretteleggingen omfatter et mangfold av tiltak i form av personellressurser, materielle ressurser og organisatoriske tiltak. Retten slår inn når eleven ikke har tilfredsstillende læringsutbytte. Det sies i kap.1.4 at utvalget har ønsket å ha et rettighetsperspektiv

framfor et behovsperspektiv. Utdanningsforbundet Øverby ønsker å presisere at retten til tilpasning gjelder for alle, det er det allmenne, men retten til å få ekstra tilrettelegging utover det allmenne, blir utløst av behov. I kapittel 14 foreslås at retten til spesialundervisning i Opplæringslovens § 5.1 erstattes av en rett til ekstra tilrettelegging i opplæringen. "Denne retten utløses når eleven ikke har et tilfredsstillende læringsutbytte"(s.162).

Vi mener at det her brukes samme begrunnelse som for spesialundervisning i dag, men man bytter ut et par ord som i realiteten kan gjøre *rettigheten mindre*, og *mindre forpliktende*. Vi ønsker å synliggjøre og understreke at dette dreier seg om tilrettelegging for store læringsvansker som krever spesialpedagogisk kompetanse, og i mye større omfang enn slik det praktiseres i dag.

Utdanningsforbundet Øverby ønsker en innstramming knyttet til hvem som har opplæringsansvar, samt å få presisert og lovfestet kompetansekrav knyttet til utdanningsnivå på pedagoger i barnehage, skole, i pedagogisk psykologisk tjeneste (PPT) og i Statlig spesialpedagogisk kompetansesenter (Statped). Det handler om å sikre at de som har store behov for spesialpedagogisk kompetanse får tilgang til god og kvalifisert hjelp.

Vi mener at det trengs rutiner for å kvalitetssikre den opplæringen som gis til elever med store tilretteleggingsbehov. Når vedtak om opplæringens omfang og innhold skal fattes innenfor en allerede gitt ressursramme i den enkelte skole, blir det et misforhold mellom elevens behov og skolens muligheter til å dekke dette behovet. Dette er utfordringer skolene står i til en hver tid når det gjelder elever med særskilte behov. Gjennom diverse publikasjoner er det de siste årene konkludert med at spesialundervisning ikke fungerer. Utdanningsforbundet Øverby mener at årsaken til at "spesialundervisningen" ikke har fungert, i stor grad skyldes at det settes inn ufaglærte/assistenter, at spesialundervisningstimene salderes ved sykdom i personale, eller ved at dette ikke er prioritert område å arbeide med. Vi mener også at det er manglende forståelse for at inkludering og tilpasset opplæring også gjelder for de barn, unge og voksne som har behov for spesialundervisning.

Utdanningsforbundet Øverby mener at Midtlyng - utvalget burde brukt denne anledningen til å komme med innspill og problematisere hvordan ressurstildeling foregår, og hvordan innhold og praktisering av såkalt "spesialpedagogiske" tiltak fungerer for elever med store tilretteleggingsbehov . Vi mener at det er de marginaliserte kommunale økonomiske rammene som overstyrer pedagogisk faglighet. På den måten kommer man aldri i posisjon til tidlig innsats. Vi mener at man kan ikke organisere seg bort fra tiltak som krever bedre økonomiske rammer. Mener staten noe med likeverdighet som et av de fundamentale styrende prinsipper for barn og unge knyttet til læring, må det være forståelse for at det vil kreve en forskjellsbehandling. Alle elever kan ikke koste det samme.

Utdanningsforbundet Øverby erfarer at spesialpedagoger som arbeider i PPT og Statped møter mange foreldre som gjennom år har levd på en kamparena for å få

tilgang på nødvendige tjenester/ressurser. Dette er tjenester som omtales i ulike utredninger, meldinger, lovtekster, forskrifter, men som oppleves som rasjonerte tjenester avhengig av kommuneøkonomi. Vi undrer oss over at utvalget ikke har tenkt på sanksjonsmuligheter overfor kommuner som får avvik etter tilsyn.

Vi mener at utvalgets forslag til tiltak verken vil bidra til å styrke den spesialpedagogiske kompetansen eller bidra til aktiv bruk av spesialpedagogiske arbeidsmåter. Spesialpedagogikk er et fag- og forskningsfelt som skal være spesialisert på opplæringen av barn, unge og voksne med særskilte behov. Vi synes det er påfallende at man i denne NOU'en har bidratt til å usynliggjøre betydningen av spesialpedagogikk som fag og forskningsfelt, og også den spesialpedagogiske kompetansen. De barn, unge og voksne som er avhengige av ulik opplæring for å bli inkludert, er ikke tjent med dette.

Kapitel 15 Tilpassede og fleksible opplæringsløp

Utdanningsforbundet Øverby støtter utvalgets synspunkt i at videregående skole må bli bedre til å utvikle differensierte læreplaner i teorifagene, og at teorifagene, underforstått fellesfagene, må bli mer yrkesretta.

Elevmangfold ligger som en premiss for omtale av en tilpasset og inkluderende skole.

Tilpasset opplæring innebærer at alle sider av læringsmiljøet ivaretar variasjoner mellom elevenes forutsetninger og behov.

En inkluderende opplæring krever at også elever med behov for spesiell tilrettelegging skal tilhøre et inkluderende fellesskap og møte utfordringer tilpasset deres behov og forutsetninger. Knyttet til dette mener vi at praktisk læring(erfaringslæring) må få større fokus også i grunnskolen.

Utvalget foreslår en bedre overgang fra grunnskolen til videregående skole. Med de gode planer for overgangsmøter og besøksordninger som allerede praktiseres noen steder i dag, mener vi at det legges til rette for gode overganger. Det er behov for at en instans har ansvar for at overgangsmøter gjennomføres, og det mener vi bør være PPT. Det er også muligheter for samarbeid mellom grunnskole og videregående skole *før* eleven forlater grunnskolen, slik at alle valg rettes inn mot yrkesvalget. Men grunnskolens og den videregående skoles lærere kan helt sikkert samarbeide mer og bedre om helhet og kontinuitet med tanke på elevenes 13 årige skolegang.

Kapitel 16 PP- tjenesten og Statped tettere på

Utdanningsforbundet Øverby mener at det foreslåtte tiltaket om å opprette et nasjonalt utviklingssenter for PPT underlagt Utdanningsdirektoratet med faglig tilknytning til et universitet eller høyskole, kan føre til en ytterligere byråkratisering av tjenesten.

Utdanningsforbundet Øverby mener det er viktig og nødvendig med en styrking av PPT. Vi ønsker sentrale standarder/normer for bemanning og kompetansekrav knyttet til de som skal jobbe der. Hvis PPT skal ha mulighet til å fungere etter intensjonen må tjenesten bestå av flere enn to personer på minimum nåværende masternivå, med praksis fra barnehage og/eller skole eller tilsvarende pedagogisk eller psykologisk utdanning og praksis. I små kommuner og der en ikke alene ser mulighet for å ha en PPT, må kommuner på tvers av kommunegrenser bygge opp en interkommunal PPT av slik størrelse/kompetanse. Det er i tillegg viktig at kontorene organiseres slik at de har mulighet til å utnytte sin samlede kompetanse.

Utdanningsforbundet Øverby mener at Statped må bestå som spesialisttjenesten for skoleverket, og ikke som foreslått i utvalgets rapport som et generalisert flerkompetansesenter organisert i regioner. Vi mener at spesialisert kompetanse bygget opp siden 1992 vil gå tapt. Vi ønsker å presisere at uansett organisering av Statpeds tjenester vil det være behov for noen med spisskompetanse på forskjellige områder. Statpeds oppdrag er å bistå kommunene på de områder der de har mangelfull kompetanse, uavhengig av medisinske diagnoser.

Skårbrevik (2001) refererer fra en omfattende undersøkelse med et utvalg på 780 elever at sammensattheten blant elever som får spesialundervisning er fremtredende. Ca. 80% av elevene har fra 2-6 vansker. Utdanningsforbundet Øverby mener denne undersøkelsen bekrefter kompleksiteten på det spesialpedagogiske fagfeltet. Vi vet at det for barnehage og skole byr på store pedagogiske utfordringer som er av en slik karakter at de har behov for bistand av fagpersoner med mer spesialisert kompetanse. Det krever koordinert flerfaglig, tverrfaglig og tverretattlig innsats, og ofte stor grad av langsiktig perspektiv og kontinuitet i tiltakskjeden.

Utdanningsforbundet Øverby mener at den ressursen som kan "spares" ved utvalgets forslag til omdisponering/ uttradering av SLV-fagområdet, vil bli så liten i denne sammenhengen, at svært få kommuner kommer til å merke det på annen måte enn at et helt vesentlig kompetansemiljø til støtte for PPT, blir borte. For å styrke PPT mener vi kommune/fylkeskommune og stat må inn med friske midler. Statpeds ressurser må økes da kapasiteten er for liten i forhold til meldte behov. Gjennom hele 2000 tallet har bevilgningene til Statped blitt redusert år for år gjennom naturlig avgang og oppsigelser. Ved inngangen til dette årtuset var bevilgningene mer i tråd med henvisningene. Antall henvisninger i dag er langt flere enn den gang og sakene har en større kompleksitet. Det har aldri blitt gitt begrunnelser for hvorfor man gradvis har redusert midlene til kompetansesentrene.

Utdanningsforbundet Øverby er sterkt uenig i at kompetansen lokalt vil kunne bli like spesialisert og relevant som den nåværende kompetansen i Statped SLV-sentre. De arbeider med så lavfrekvente grupper at lokalt hjelpeapparat ikke vil møte mange nok til å opparbeide seg nødvendig spesialisert kompetanse.

Utdanningsforbundet Øverby mener at en nedleggelse av Statped SLV-sentrene og Øverby kompetansesenter vil få følgende konsekvenser;

- Barn, unge og voksne med omfattende og store sammensatte opplæringsbehov vil få et dårligere pedagogisk tilbud i barnehage, skole, i studier, arbeid og samfunnsliv. Dette vil gjelde mange lavfrekvente grupper barn og unge som representerer store og komplekse pedagogiske utfordringer
- Mange PPT- kontor er så små og underbemannet at de ikke kan ivareta de sammensatte utfordringer barnehage og skole står overfor. Dette gjelder spesielt PPT i de små kommunene.
- Ofte har disse barn og unge så store og komplekse vansker at heller ikke store PPT har nok kompetanse til å gi adekvat bistand i forhold til noen av disse, i følge Midtlyngutvalget, "høyfrekvente" grupper.
- Spesialisert kompetanse som er bygget opp over lang tid vil gå tapt.
- Slik spesialisert kompetanse kan vanskelig bygges opp i kommunene.
- Læremiddelsamlingen/fagbiblioteket er et lavterskel tilbud, som er bygget opp over mange år. Samlingen framstår som en moderne, innholdsrik og viktig base for kunnskap med tanke på tiltak i tjenesteytingen. Tjenester fra Læremiddelsamlingen/ fagbiblioteket vil bortfalle. Disse tjenestene er hyppig brukt i tiltaksutforming i barnehage, skole og PPT.

Utdanningsforbundet Øverby kan ikke se at Midtlyngutvalget har gjort noen konsekvensanalyse med tanke på hvordan de foreslåtte økonomiske omdisponeringene ved nedbemanning/nedleggelse av SLV sentrene vil påvirke tilbudet til brukere og samarbeidspartnere.

Det er svært viktig at målgruppen ervervet hjerneskade er framhevet som eget fagområde i utvalgets innstilling. Øverby kompetansesenter har fra 1992 kjempet for å synliggjøre dette fagfeltet. Ressursene også knyttet til dette fagområdet er minimalisert og må økes. Vi mener at den kunnskapen som er utviklet på feltet i perioden "eies" av den enkelte fagperson i samvirke med mange andre fagpersoner av ulik profesjon i en gitt kontekst. Det er synergieffekten av dette som tas ut i møtet med samarbeidspartnere i arbeidet med den enkelte med spesielle behov.

Kunnskapen på fagområdet må opprettholdes og utvikles. Det kan den bare gjøre i det miljøet der kunnskapen er utviklet, det vil si på Øverby kompetansesenter. Ved å spre ansvaret for gruppen til regionene eller legge det under den foreslåtte statped regionen sørøst, det vil si sentralisert til Oslo, vil denne kunnskapen også være tapt for lang tid.

Den spesialiserte kompetansen Øverby besitter i dag på fagområde ervervet hjerneskade, ønsker vi at de som jobber med disse elevene ute i kommunen/fylkeskommunene skal få del i, ved at vi bidra med tverrfaglig kartlegging og foreslå målrettede og skreddersydde tiltak. Øverby følger også eleven over noe tid for å se om de tiltak som blir satt inn bidrar til at eleven får en bedre skolehverdag, faglig og sosialt. Dette arbeidet skjer i nært samarbeid med PPT.

Etter en ulykke eller sykdom som påfører barn/unge en hjerneskade av ulik alvorlighetsgrad, er det i den første fasen at medisin/helse er viktigst. Etter den medisinske behandling dreier mye seg om pedagogisk rehabilitering som for noen kan strekke seg over år. Det er helt nødvendig at en statlig spesialpedagogisk virksomhet har et overordnet ansvar for denne målgruppen, og at kompetansemiljøet er stort nok til å kunne dekke tjenestebehov over hele landet. Det er her snakk om så lavfrekvent vansker at å spre denne spesialisert kompetansen slik utvalget foreslår, i realiteten vil være en rasering av den kompetansen som finnes i dag.

Øverby kompetansesenter har sett utfordringene med å nå fram til alle som har behov for den kompetansen vi innehar. Det er derfor viktig at andre i det pedagogiske-/spesialpedagogiske feltet vet noe om ervervet hjerneskade for å kunne oppdage og kjenne igjen vansker når de møter barn, unge og voksne med slike skader/vansker. Det er behov for å ha en "forlenget arm" i fylker eller regioner som kan være våre partnere, slik at Øverby fortsatt kan ha det nasjonale ansvaret med noen "knutepunktpartnere." Vi tror målgruppen vil bli bedre ivaretatt på den måten. Vi er i avslutningsfasen i et samarbeidsprosjekt med Statped Nord. Modellen Øverby der prøver ut ser vi vil være en god måte å jobbe sammen om brukerne på. Barn, unge og voksne med ervervet hjerneskade er ingen homogen gruppe. Det er forskjell på de som har hatt hjernesvulst og stråling, og de som har fått en traumatisk hodeskade. Det er også forskjell på de som har fått skader etter surstoffmangel og hjerneslag. Det er derfor nødvendig med spesiell kunnskap for å kunne lage gode pedagogiske-/spesialpedagogiske opplæringstilbud til de det gjelder. Denne spesialiserte kunnskapen tar lang tid å bygge opp. En fagperson alene kan ikke inneha all den kompetansen det er behov for. Flerfaglighet og tverrfaglighet er derfor en nødvendighet.

Utvalget skriver på s. 114 om det de ser på som manglende koordinering og ansvarsavklaring på det pedagogiske feltet, hvor PPT, HABU og BUP er nevnt: "Det synes ellers klart at PP- tjenesten har flere henvisninger til og tettere samarbeid med HABU enn med SLV- sentrene." Utdanningsforbundet Øverby vil i denne sammenhengen peke på at ingen pedagogisk/spesialpedagogisk instans har rett til å stille medisinske diagnoser. Der det er nødvendig trenger derfor PPT HABU til å sette medisinske diagnoser. Mange diagnosen vil ha store konsekvenser for barn og unges læring, og krever mer spesialisert spesialpedagogisk kompetanse og oppfølging i etterkant enn det HABU, BUP og PPT innehar. Det er da aktuelt å henvise/kontakte SLV sentrene. Et godt samarbeide mellom de nevnte instanser er svært viktig. Øverby har arbeidet målbevisst for å få BUP og HABU i Buskerud,

Hedmark og Oppland til å lage gode samarbeidsavtaler for felles innsats for de barn og unge det gjelder. Dette er viktig for å utnytte hverandres kompetanse til brukernes beste.

På s.118 i innstillingen står det at ” Habiliteringstjenesten har et stykke på vei de samme brukerne og felles faggrupper som spesialpedagoger og psykologer, samt sammenfallende arbeidsoppgaver med sentrene for sammensatte lærevansker i Statped.” Utdanningsforbundet Øverby synes det er meget beklagelig at et utvalg nedsatt av vårt eget fagdepartement konkluderer med at det er SLV – sentrene som skal bort. Rådgivningsoppdragene i barnehage og skolen viser tydelig hvilke behov pedagoger har for å få mer kunnskap og kompetanse i forhold til hvordan undervise for at barn og unge skal få et tilbud tilpasset sine behov.

Utdanningsforbundet Øverby mener dagens organisering må være utgangspunktet. Den høye faglige spisskompetansen og de stillinger som i dag er knyttet til SLV sentrene må i sin helhet forbli i det systemet som skal være med å sikre brukernes læring. Dagens organisering sikrer i større grad enn i Midtlyngutvalgets forslag, tilgjengelighet for samarbeidsparter og brukere. Kompetansesentrene har lang tradisjon på å samarbeide i disse sakene nettopp fordi de er komplekse og de pedagogiske utfordringene sammensatte og mangesidige. Midtlyngutvalgets forslag om nedlegging av SLV sentrene vil etter vår mening fjerne og rasere kompetanse på sentrale fagområder.

Kapitel 17 Helhet krever tverrfaglig og tverretatlig samarbeid

Utdanningsforbundet Øverby støtter utvalgets forslag om at det innføres rett til en tjenesteyter (personlig koordinator) ved behov for langvarige og koordinerte tjenester. Men vi mener dette forutsetter en økning i kommunale stillinger. Vi erfarer at det kan være vanskelig både å finne slike personer og at denne personen har mulighet til å sette av nok tid. Kommunene kvier seg, og de skylder på manglende kapasitet.

Alternativ og supplerende kommunikasjon (ASK) nevnes som eksempel på et arbeidsområde som overlapper med habiliteringstjenesten. Brukere med behov for ASK har ofte behov for ekspertise innenfor det medisinske fagfeltet (habiliteringskompetanse). Statpeds bidrag til brukergruppen er ekspertise innenfor det spesialpedagogiske fagfeltet. Det er derfor viktig å opprettholde og videreutvikle et nært samarbeid mellom Habiliteringstjenesten og Statped.

Alternativ og supplerende kommunikasjon er vesentlig for mange av brukerne som får tjenester på SLV- vanskeområdet og for mange med ervervet hjerneskade. Brukergruppene er ikke ensartet. Den har ulike utfordringer fordi årsaksforholdene er forskjellige. Disse brukerne vil som de andre SLV – og EHS -brukerne i vesentlig grad få redusert sine muligheter til læring og utvikling, samt deltakelse i samfunnet, hvis utvalgets forslag til utradering av SLV -sentrene og flytting av EHS vanskeområdet blir gjennomført.

Kapitel 18 Kompetanse på alle nivåer

Utdanningsforbundet Øverby slutter seg til utvalgets påstand om at lærernes kompetanse er avgjørende for elevenes suksess i skolen. Lærere trenger å styrke sin faglige, pedagogiske og spesialpedagogiske kompetanse, med tanke på elevmangfoldet. Som en del av dette må lærere få styrket sin kompetanse på evaluering og tiltak. Dette må gjøres gjennom å bedre lærerutdanningene og ved videreutdanning av allerede kvalifiserte pedagoger/spesialpedagoger.

Utdanningsforbundet Øverby mener også at et godt samarbeid med hjelpeapparat som PPT og Statped er nødvendig fordi barnehage og skolen også må ha tilgang på mer spesialisert kompetanse når det trengs.

Skolen trenger et støtteapparat som helsetjenesten, PPT og Statped. Et apparat som er tilgjengelig og som tilfredsstiller mangfoldet av utfordringer vi stadig kommer bort i.

I utredningen s 204 heter det "Kunnskapsdepartementet har presisert at kompetansesentrene ikke skal være forskningsinstitusjoner. Utvalget finner det riktig å minne om departementets presisering, særlig i lys av behovet for en mer koordinert forskningsinnsats på dette feltet".

Videre heter det s 205: "Utvalget er opptatt av at man må styrke forskning knyttet til barn, unge og voksne med behov for ekstra tilrettelegging i opplæringen. For å styrke utdanningsforskningen har Kunnskapsdepartementet bedt Forskningsrådet planlegge, implementere og gjennomføre et nytt langsiktig forskningsprogram for perioden 2009-2018...Utvalget foreslår at forskningen knyttet til barn, unge og voksne med behov for ekstra tilrettelegging i opplæringen styrkes."

Hvert enkelt Statped senter har en unik spisskompetanse innenfor sitt spesialpedagogiske fagområde. Mange av sentrene jobber med sjeldne og lavfrekvente vanskeområder og har mulighet for å bygge opp og videreutvikle klinisk og teoretisk spisskompetanse. Det at sentrene har nærhet til brukere, innebærer at de kan følge brukere over tid og dermed samle inn og systematisere data. Utvalget foreslår at forskningen knyttet til barn, unge og voksne med behov for ekstra tilrettelegging i opplæringen styrkes. Med bakgrunn i dette vil det være naturlig å tenke seg at Statped sentrene fortsatt skal være bidragsytere til forskning, i tett samarbeid med høyskoler og universitet. De stramme budsjettene Statped har hatt de siste årene gir ikke rom for dette uten at det går ut over individtjenestene. Det er derfor viktig at Statped får midler til forskning, eller at midlene blir lagt ut til enkelte universitet eller høyskoler slik at en kan samarbeide om denne forskningen.

Kapitel 19 Økonomiske og administrative konsekvenser av utvalgets forslag

50 millioner av de innsparte midlene er foreslått til kompetanseheving innen PPT i en femårsperiode. Utdanningsforbundet Øverby mener det er viktig med kompetanseheving for PPT, men utvalget har ikke beskrevet hvordan man kan sikre at dette er en varig prosess for ansatte i PPT. På sikt kan utvalgets forslag derfor se ut som en Tap – Tap situasjon for både PPT og Statped, og dermed også for våre brukere! Statped mister nok en gang betydelige ressurser. PPT får tilført minimale økonomiske ressurser/ kompetanse over en periode. PPT vil i tillegg få flere oppgaver uten at dette blir kompensert. Utdanningsforbundet Øverby kan ikke se at dette er en hensiktsmessig strategi.

Som nevnt tidligere ser Utdanningsforbundet Øverby at Statpeds økonomiske rammer er blitt redusert gjennom mange år. I særmerknad fra Bente E Hagtvat og Marianne Ween s. 266 sies det at Statped i en 14 års perioden er blitt redusert med 40 %. I utvalgets innstilling er det nok en gang foreslått store kutt for Statped. I mandatet til utvalget heter det at forslagene til omorganisering skulle fremmes innenfor eksisterende ressursrammer. Utvalget foreslår en reduksjon på 94 mill fra Statped, av dette skal 83 millioner overføres til kommunalt nivå, dvs PPT.

Utdanningsforbundet Øverby støtter ikke utvalgets forslag om en omfordeling av midler fra Statped til PPT. Vi mener det må tilføres flere friske midler.

Ved en gjennomgang av den statlige styrte opplæringssektoren burde man også ha sett på organiseringen av Utdanningsdirektoratets arbeid knyttet til sektoren. Kanskje noen av midlene her kunne omdisponeres og brukes til skolering av PPT.

For styret i Utdanningsforbundet Øverby kompetansesenter

Marion Kielland Knudsen, tillitsvalgt, spesialpedagogisk seniorrådgiver

Gunnar Fodstad, vara, spesialpedagogisk rådgiver

Elinor Hasli, styremedlem, spesialpedagogisk seniorrådgiver